

7 Sámeigiella mánáidgárddiin ja skuvllain

Jon Todal, professor, PhD, Sámi allaskuvla/Samisk høgskole

Čoahkkáigeassu

Čielgaseamos tendeansa loguin mat gullet sámeigiela dilálašvuhtii mánáidgárddiin ja skuvllain jagi 2009/10, lea ahte vuodđoskuvlaohppiidlohku, geain lea sámeigiella fágabiires, joatká njiedjat. Dát lohku lea dál njiedjan oktiibuot 709 ohppiin bárisjagi 2005/06 rájes. Obbalaš njiedjan lea badjelaš 23 % 2005 rájes.

Vuosttažettiin njiedjá lohku ohppiin geain lea davvisámeigiella nubbingiellan. Dát lohku lei 1891 skuvlajagis 2005/06 ja 1194 jagis 2009/2010. Lohku lea njiedjan 39 % 2005 rájes.

Mihttomeari ektui nannet sámeigiela, lea dát hui negatiiva tendeansa. Jus galgá dán tendeanssa eastadit, de ferte doaibmabijuid álggahit.

- Ferte dakkaviđi rievdadit njuolggadusaid mat gullet fága- ja diibmojuogusteapmái ohppiide geain lea sámeigiella nubbingiellan vuodđoskuvllas, vai sámeigiela válljet ii šatta liigenoaddin.*
- Ferte álggahit dutkat mainna dárkileappot čalmmustahtta mat leat sivat dan garra njiedjamii ohppiidloguin geat válljejit sámeigiela nubbingiellan.*

7.1 Sámeigiella mánáidgárddis

Raporttat *Sámi logut mitalit 1* ja *2* digaštalle vuđolaččat mañemus jagiid rievdamiid ohppiidloguin, geat ožžo sámeigielat fálaldagaid mánáidgárddiin ja skuvllain. *Sámi logut mitalit 3* raporttas eat danin liika vuđolaččat iskka rievdamiid dain iešguđetlágan tabeallain.

Mii ovdanbuktit odđa eaŋkilloguid čielggadeami haga, nu ahte sii guđet beroštit ieža sáhttet buohtastahttit dán jagáš loguid ovddit jagiid loguiguin.

Mánáidgárdelogu in vuolábealde oaidnit ahte sámegiela t mánáidgárdefálaldagaid lohku lea veaháš ovdánan mañemus jagi. Lohku mánáin geat atnet dán fálaldaga, lea baicca njiedjan 56, 940 rájes 2008/09 gitta 883 rádjái 2009/10. Njiedjan lea ollislaččat dáhpáhuvvon davvisámi guovllus.

7.1.1 Rievdadusat sámegiela t mánáidgárdefálaldagaid loguin

Tabella 7.1 vuolábealde čájeha rievdadusaid loguin mat gusket mánáidgárddiide main lei sámegiela t fálaldat, áigodagas 2005/06 rájes ja aktan, gitta 2009/10 rádjái ja aktan.

Tabella 7.1 Lohku mánáidgárddiin main lei sámegielfálaldat jagiin 2005/06 – 2009/10

Jahki	2005	2006	2007	2008	2009
Mánáidgárddit main lei sámegielfálaldat, obbalaččat	64	67	56	60	71
Sámi mánáidgárddit	46	47	40	41	37
Dárogielat mánáidgárddit main lei sámegielfálaldat	18	20	16	19	34

7.1.2 Rievdadeamit sámegiela t mánáidgárdefálaldagaid mánáidloguin

Tabella 7.2 vuolábealde čájeha rievdademiid sámegiela t mánáidgárdefálaldagaid mánáidloguin jagiin 2005/06 rájes ja aktan, gitta ja aktan 2009/2010.

Tabella 7.2 Lohku mánáin geat vuostáiválde sámegielfálaldaga mánáidgárddiin 2005/06 – 2009/10

Jahki	2005	2006	2007	2008	2009
Lohku mánáin geain lei sámegielfálaldat, obbalaččat	925	975	956	940	883
Lohku mánáin sámi mánáidgárddiin	882	929	925	905	789
Lohku mánáin geat ožžot sámegielfálaldaga dárogielat mánáidgárddiin	43	46	31	35	94

7.1.3 Mánáidgárdefálaldat juogaduvvon davvi-, julev- ja lullisámegillii

Tabellain 7.3 – 7.7 vuolábealde oaidnit movt sámegielat mánáidgárdefálaldat lea juogaduvvon dan golmma dihto gillii.

7.1.3.1 Davvisámegiella

Tabella 7.3 Lohku mánáidgárddiin main lei davvisámegielaat fálaldat jagiin 2006/07 – 2009/10

Jahki	2006	2007	2008	2009
Obbalaš lohku mánáidgárddiin main lei davvisámegielaat fálaldat	62	52	53	58
Davvisámegielaat mánáidgárddit	44	38	38	34
Dárogieat mánáidgárddit main lei davvisámegielaat fálaldat	18	14	13	24

Tabella 7.4 Lohku mánáin geat vuostáiválde sámegielaat fálaldaga mánáidgárddiin jagiin 2006/07 – 2009/10

Jahki	2006	2007	2008	2009
Obbalaš lohku mánáidgárdemánáin geat ožžo davvisámegielaat fálaldaga	946	917	884	825
Lohku mánáin davvisámegielaat mánáidgárddiin	906	900	868	752
Lohku mánáin geat ožžo davvisámegielaat fálaldagaat dárogieat mánáidgárddiin	40	17	16	73

7.1.3.2 Julevsámegiella

Tabella 7.5 Lohku mánáin geat ožžo julevsámegielaat fálaldaga mánáidgárddiin jagiin 2006/07 – 2009/10

Jahki	2006	2007	2008	2009
Obbalaš lohku mánáin geat ožžo julevsámegielaat fálaldaga	12	18	27	27
Lohku mánáin julevsámi mánáidgárddiin	12	18	27	27
Lohku mánáin geat vuostáiválde julevsámegielaat fálaldagaat dárogieat mánáidgárddiin	0	0	0	0

7.1.3.3 Lullisámegiella

Tabealla 7.6 Lohku mánáidgárddiin main lei lullisámegielfálaldat jagiin 2006/07 – 2009/10

Jahki	2006	2007	2008	2009
Obbalaš lohku mánáidgárddiin main lei lullisámegielfálaldat	5	5	6	11
Lullisámi mánáidgárddit	2	1	1	1
Dárogielat mánáidgárddit main lei lullisámegielfálaldat	3	4	5	10

Tabealla 7.7 Lohku mánáin geat ožžo lullisámegielfálaldaga mánáidgárddiin jagiin 2006–2009/10

Jahki	2006	2007	2008	2009
Obbalaš lohku mánáin geat ožžo lullisámegielfálaldaga	17	21	29	31
Lohku mánáin lullisámi mánáidgárddiin	11	7	10	10
Lohku mánáin geat ožžo lullisámegielfálaldaga dárogielat mánáidgárddiin	6	14	19	21

7.2 Sámeigiella vuodđoskuvllas

Skuvlajagi 2008/09 rájes skuvlajagi 2009/10 rádjái njiejai lohku vuodđoskuvlaohppiin, gain lei sámeigiella fágabiires, 171 ohppiin, 2517 rájes gitta 2346 rádjái. Eanaš dán njiedjama dahke oahppit gain lei davvisámegiella nubbingiellan – 148 oahppi.

2005/06 rájes lea lohku ohppiin gain lei davvisámegiella nubbingiellan njiedjan 687.

Tabellat 7.8 ja 7.9 vuolábealde čájehit rievdamiid ohppiidloguin, gain lei sámeigiella fágabiires jagiin 2005/06 – 2009/2010.

Tabella 7.8 Logut vuoddoskuvlaohppiin geain lei sámegiella fágabiires

Jahki	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10
Obbalaš lohku ohppiin geain lei sámegiella	3055	2672	2542	2517	2346
Vuosttašgiella	998	1020	1027	1043	1010
Nubbingiella	2057	1652	1515	1474	1336

Tabella 7.9 Lohku vuoddoskuvlaohppiin geain lei sámegiella nubbingiellan. Juogustuvvon fágaplána ektui

	2008/09	2009/10
Nubbingielatoahppit obbalaččat	1474	1336
Nubbingiella 2	677	628
Nubbingiella 3	797	708

7.2.1 Lullisámegielat vuoddoskuvlaohppit

Tabellat 7.10 ja 7.11 čájehit rievdademiid ohppiidloguin geat ledje välljen lullisámegiela vuoddoskuvllas jagiin 2005/06 – 2009/10.

Tabella 7.10 Lohku vuoddoskuvlaohppiin geain lei lullisámegiella fágabiires 2005/06 – 2009/10

	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10
Obbalaččat	123	116	105	101	97
1. giella	16	18	16	19	20
2. giella	107	98	89	82	77

Tabella 7.11 Lohku vuoddoskuvlaohppiin geain lei lullisámegiella nubbingiellan 2008/09 ja 2009/10. Fágaplána ektui juogustuvvon

	2008/09	2009/10
Nubbingielatoahppit obbalaččat	82	77
Nubbingiella 2	68	58
Nubbingiella 3	14	19

7.2.2 Julevsámegielat vuodđoskuvlaoahppit

Tabeallat 7.12 ja 7.13 vuolábealde čájehit rievdamiid vuodđoskuvlaoahppiidloguin geain lei julevsámegiella fágabiires jagiin 2005/06 – 2009/10.

Tabealla 7.12 Lohku vuodđoskuvlaoahppiin geain lei julevsámegiella fágabiires 2005/06 – 2009/10.

Jahki	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10
Obbalaččat	88	77	79	77	81
1.giella	29	31	25	27	26
2.giella	59	46	54	50	55

Tabealla 7.13 Vuodđoskuvlaoahppiid lohku geain lei julevsámegiella nubbingiellan 2008/09 ja 2009/10. Juogustuvvon fágaplána ektui

	2008/09	2009/10
Nubbingielatoahppit obbalaččat	50	55
Nubbingiella 2	36	23
Nubbingiella 3	14	32

7.2.3 Davvisámegielat vuodđoskuvlaoahppit

Tabeallat 7.14 ja 7.15 vuolábealde čájehit rievdamiid vuodđoskuvlaoahppiidloguin geain lei davvisámegiella fágabiires áigodagas 2005/06 – 2009/10.

Tabealla 7.14 Lohku vuodđoskuvlaoahppiin geain lei davvisámegiella fágabiires 2005/06 – 2009/10

Jahki	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10
Obbalaččat	2844	2479	2354	2339	2158
1.giella	953	971	984	997	964
2.giella	1891	1508	1370	1342	1194

Tabealla 7.15 Lohku vuodđoskuvlaoahppiin geain lei davvisámegiella nubbingiellan 2008/09 ja 2009/10. Juogustuvvon fágaplána ektui

	2008/09	2009/10
Nubbingielatoahppit obbalaččat	1342	964
Nubbingiella 2	573	547
Nubbingiella 3	769	647

7.3 Sámeigiella joatkkaskuvllas

Lohku ohppiin, geain lei sámeigiella fágabiires dan guovtti sámi joatkkaskuvllas Guovdageainnus ja Kárášjogas, bissu oalle dássedin. Proseantaoassi ohppiin geat ledje válljen sámeigiela vuosttašgiellan, ovdánii veaháš goappaš skuvllain 2008/09 rájes 2009/10 rádjái.

Tabealla 7.16 Ohppiid sámeigelaválljen stáhtalaš joatkkaskuvllain Guovdageainnus ja Kárášjogas

		Obbalaččat		Guovdageaidnu		Kárášjohka	
		N	%	N	%	N	%
2009	1. giella	137	72.9	81	92.1	56	56
	2. giella (2)	24	12.8	4	4.5	20	20
	2010 2. giella (3)	27	14.3	3	3.4	24	24
	Vierrogiella	0	0	0	0	0	0
	Ohppiidlohku	188	100	88	100	100	100
2008	1. giella	140	71.8	94	90.4	46	50.5
	2. giella (2)	31	15.9	7	6.7	24	26.4
	2009 2. giella (3)	21	10.8	0	0	21	23.1
	Vierrogiella	3	1.5	3	2.9	0	0
	Ohppiidlohku	195	100	104	100	91	100
2007	1. giella	131	72.4	84	92.3	47	52.2
	2. giella (2)	31	17.1	7	7.7	24	26.7
	2008 2. giella (3)	19	10.5	0	0	19	21.1
	Vierrogiella	0	0	0	0	0	0
	Ohppiidlohku	181	100	91	100	90	100
2006	1. giella	139	70.9	80	87.0	59	56.7
	2. giella (2)	51	26.0	7	7.6	44	42.3
	2007 2. giella (3)	2	1.0	1*	1.1	1	1.0
	Vierrogiella	4	2.1	4	4.3	0	0
	Ohppiidlohku	196	100	92	100	104	100
2005	1. giella	159	74.0	83	85.6	76	64.4
	2. giella (2)	32	14.9	7	7.2	25	21.2
	2006 2. giella (3)	2	1.0	2*	2.0	0	0
	Vierrogiella	22	10.1	5	5.2	17	14.4
	Ohppiidlohku	215	100	97	100	118	100

* Oahppi(t) geas lei sámeigiella c-giellan.

Gáldut maid leat atnán

Sámediggi/Sametinget (2007): *Strátegalaš plána sámi mánáidgárddiide 2008-2011*. Kárášjohka.

Sámediggi, Anna Kristine Skum Hætta bokte.

Sámi joatkkaskuvla ja boazodoalloskuvla, Guovdageainnus, Lisbet Gran bokte

Sámi joatkkaskuvla Kárášjogas, Trygve Guttorm bokte

Oahppodirektoráhta / Utdanningsdirektoratet: <http://www.wis.no/gsi/tallene/>